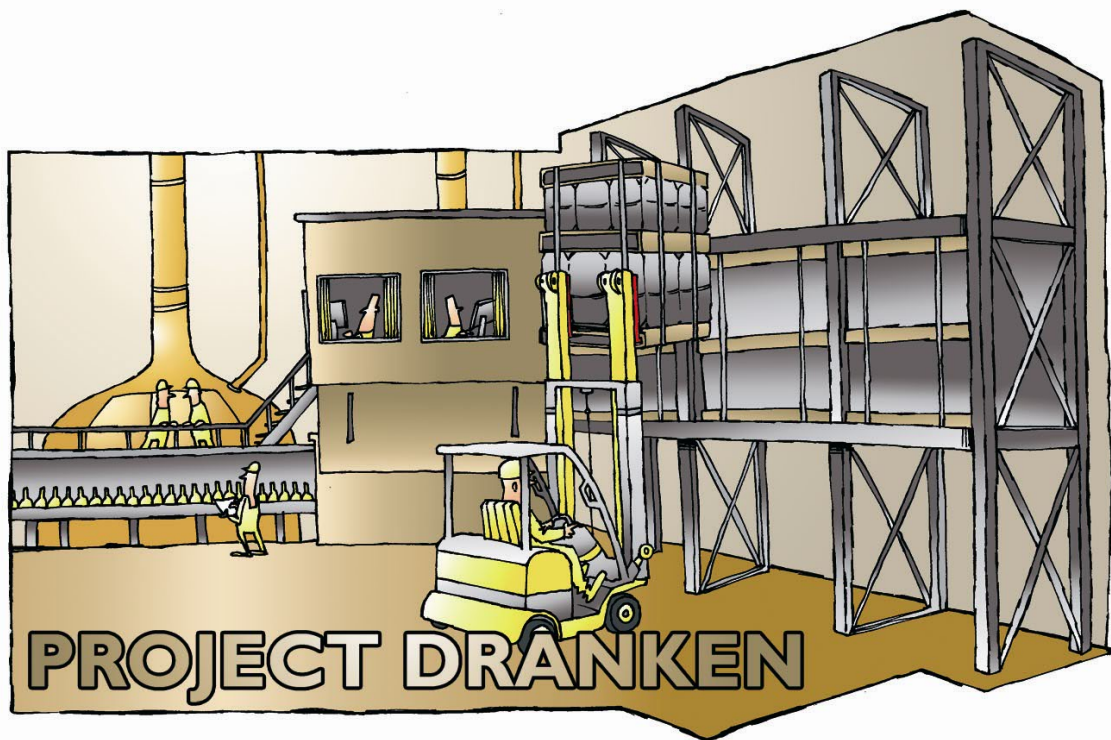

Groothandel en productie van dranken

Inspectieproject naar fysieke belasting, chemische veiligheid en algemene veiligheid

A779

Colofon:

Arbeidsinspectie, Den Haag,

Projectnummer
Status Inspectieproject
Inspectieonderwerpen
AI-bedrijfstadirectie
Manager strategie
Manager inspecties
Landelijk projectleider
Management adviseur
Landelijk projectsecretaris

A779
Concept
Fysieke belasting, Chemische en Algemene Veiligheid
Industrie
Ben van Welie
Jack Dirks
Anita Hertogh (jhertogh@minszw.nl; 06-180300370)
Frank Veugen (fveugen@minszw.nl; 0475-356744)
Claudia de Caluwé (cdcaluwe@minszw.nl; 026-3557213)
Cynthia Pasanea (spasanea@minszw.nl; 026-3557185)
Claudia Weijenberg (cweijenberg@minszw.nl; 0475-356737)

Onderst. specialisten

Bodie Wibier en Monique van het Erve-Kersten, Fysieke belasting
Annette Oorschot-Kuipers en Casper v/den Bosch, Algemene Veiligheid
Diana Martens en Rob Hogenkamp, Chemische Veiligheid
Özcan Erdem, MBI

Looptijd project
Correspondentieadres

1 oktober 2006 t/m 31 januari 2007
Arbeidsinspectie, kantoor Roermond
t.a.v. mw. C. Weijenberg
Postbus 940
6040AX Roermond

Voorwoord

Voor u ligt het verslag van het inspectieproject dat is uitgevoerd bij de groothandel en producenten van dranken. De Meerjarenstrategie Arbeidsinspectie voorzag in 2006 in een project in deze sector. Extra aandacht voor deze sector werd ook ingegeven door de nieuwe wetgeving m.b.t. explosieveiligheid (ATEX) die per 1 juli 2003 van kracht is.

De resultaten van dit project laten zien dat er een aantal structurele problemen in de branche aanwezig zijn, die op korte termijn opgelost moeten worden. Het gaat daarbij voornamelijk om de explosieveiligheid in de productiebedrijven en de fysieke belasting van de chauffeurs bij het afleveren van goederen. Daarnaast blijft aandacht nodig voor machineveiligheid en transportveiligheid. Helaas gebeuren er juist bij het werken met machines en transportmiddelen nog regelmatig ongevallen.

Niet alleen werkgevers en werknemers van de drankenindustrie moeten aan de slag, maar ook de horecagelegenheden zullen de problemen die aanwezig zijn bij de aflevering van dranken op moeten lossen. Het is zowel voor de chauffeur als voor de werknemers van de horecagelegenheid niet wenselijk dat zij de voorraad dranken op een onveilige of ongezonde manier naar binnen brengen. Werkgevers in de drankenindustrie én in de horeca zullen samen afspraken moeten maken om het afleveren van drank te verbeteren.

De bedrijven zullen het komende jaar hard aan de slag moeten met het implementeren van de maatregelen voor explosieveiligheid en fysieke belasting om deze overtredingen aan te pakken en kunnen daar de ondersteuning van de branche goed bij gebruiken. Na afloop van het project zijn de resultaten en de wijze waarop de risico's het komende jaar aangepakt zullen worden besproken. De Arbeidsinspectie zal in 2008 steekproefsgewijs controleren of de afspraken met betrekking tot ATEX worden nagekomen..

Den Haag,

De algemeen directeur van de Arbeidsinspectie

Dr. J.J.M. Uijlenbroek

1. Inhoudsopgave

VOORWOORD	2
1. INHOUDSOPGAVE	3
2. SAMENVATTING	4
3. AANLEIDING, ANALYSE EN DOELSTELLINGEN INSPECTIEPROJECT	5
3.1 Aanleiding en analyse	5
3.2 Doelstellingen	5
4. OMVANG EN OPZET INSPECTIEPROJECT	5
4.1 Werkterrein	5
4.2 Looptijd en aantallen bezoeken	6
4.3 Opzet van het project	6
4.4 Inspectieonderwerpen	6
4.4.1. Algemene veiligheid	6
4.4.2. Chemische veiligheid	7
4.4.3. Fysieke belasting	8
4.5 Monitor	8
4.6 Publiciteit	8
5. PROJECTRESULTATEN	9
5.1 Generaliseerbaarheid van de resultaten	9
5.2 Totaaloverzicht	9
5.3 Handhavinginstrumenten	10
5.4 Resultaten per onderwerp	10
5.4.1 Algemene veiligheid	10
5.4.2 Fysieke belasting	11
5.4.3 Chemische veiligheid	12
5.5 Resultaten per subsector	13
5.6 Monitorresultaten	13
6. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN INSPECTIEPROJECT	14
6.1 Algemene conclusies en aanbevelingen	14
6.1.1 Algemene veiligheid	14
6.1.2 Fysieke belasting	14
6.1.3 Chemische veiligheid	15
6.2 Beleidsaanbevelingen	16
6.2.1 Algemene veiligheid	16
6.2.2 Fysieke belasting	16
6.2.3 Explosieveiligheid	16
BIJLAGE 1 AANTAL BEZOCHTE LEDEN PER BRANCHEORGANISATIE	17
BIJLAGE 2 Lijst met Afkortingen	18

2. Samenvatting

In de periode oktober 2006 tot en met januari 2007 zijn in de groothandel en productie van dranken in totaal 110 inspecties uitgevoerd met betrekking tot de onderwerpen:

- o algemene veiligheid (machineveiligheid, veiligheid intern transport en veilige inrichting van de arbeidsplaats)
- o chemische veiligheid (opslag en werken met gevaarlijke stoffen, explosieveiligheid, werken in besloten ruimten)
- o fysieke belasting (tillen, duwen, trekken en afleveren van goederen door de chauffeur)

De doelstelling van dit project was te komen tot een betere naleving van de regelgeving, die geldt voor de arbeidsrisico's op het gebied van veiligheid en gezondheid. Enerzijds door geconstateerde overtredingen weg te laten nemen. Anderzijds door de resultaten onder de aandacht van de brancheorganisaties te brengen, met de opdracht hiermee aan de slag te gaan bij hun activiteiten voor betere arbeidsomstandigheden.

Tijdens de inspecties zijn bij 45 van de bezochte bedrijven (41%) één of meerdere overtredingen (totaal 115) vastgesteld.

De verwachting dat bij de groothandelbedrijven minder overtredingen zouden worden geconstateerd dan bij de productiebedrijven wordt bevestigd door de resultaten. Bij 51% van de productiebedrijven zijn één of meer overtredingen geconstateerd, tegen 32% van de groothandelbedrijven. Niet alleen het percentage productiebedrijven met overtreding(en) ligt hoger dan bij de groothandelbedrijven, ook het gemiddelde aantal overtredingen per bedrijf ligt hoger.

Bij de groothandelbedrijven zijn vooral overtredingen geconstateerd rondom het interne transport en arbeidsplaatsen (heftrucks, stellingen, transportroutes/aanrijdgevaar). Daarnaast is vaak sprake van een te hoge fysieke belasting, vooral bij de chauffeurs die de dranken afleveren op locatie en regelmatig zelf mee helpt om de dranken in de horecagelegenheid weg te zetten.

Ruim 40% van de overtredingen die in de productiebedrijven zijn geconstateerd hadden te maken met explosieveiligheid. Meestal ontbraken er maatregelen om explosies te voorkomen. Denk hierbij aan het aanbrengen van zonering, explosieveilige installaties en verlichting en het afvoeren van gassen en dampen. Bij nadere inspectie bleek dan ook het explosieveiligheidsdocument (EVD) te ontbreken. Met andere woorden: er was geen structurele aandacht geweest voor explosieveiligheid. Het Centraal Brouwerij Kantoor heeft veel voorlichting gegeven over het onderwerp explosieveiligheid en de *ATEX-wetgeving. Daardoor voldeden veel brouwerijen al aan de ATEX-regelgeving of waren bezig met het implementeren van de maatregelen. Bij de subcommissie gedistilleerd heeft men pas vanaf september 2006 voorlichting gegeven over de ATEX-wetgeving. Gevolg hiervan was dat veel distilleerderijen nog onbekend waren met de ATEX-wetgeving en nog moeten beginnen met het opstellen van een EVD en het treffen van maatregelen.

De overige overtredingen hadden vooral betrekking op risico's van fysieke belasting en het veilig werken met transportmiddelen, zoals deze ook bij de groothandel aanwezig waren. Daarnaast zijn regelmatig machines aangetroffen die onvoldoende beveiligd waren.

De conclusie die op basis van dit inspectieproject kan worden getrokken is dan ook, dat de onderwerpen explosieveiligheid, fysieke belasting en een veilige inrichting van de arbeidsplaats veel aandacht blijven vragen van de bedrijven in de onderzochte subsectoren.

---

* ATEX is afgeleid van het Franse "ATmosphère EXplosible", ofwel: explosieve atmosfeer

3. Aanleiding, analyse en doelstellingen inspectieproject

3.1 Aanleiding en analyse

Dit inspectieproject, 'Groothandel en productie van dranken', vormt een uitwerking van de strategie van de directie Industrie 2004-2007.

De Arbeidsinspectie bevordert door middel van toezicht en handhaving de naleving van de wetgeving op het gebied van veiligheids- en gezondheidsrisico's op het werk. Daarbij worden werkgevers gewezen op hun eigen verantwoordelijkheden. De Arbeidsinspectie bepaalt op basis van risicoanalyses, de uitkomsten van vorige inspecties én overleg met werkgevers- en werknemersorganisaties in welke sectoren en op welke prioritaire onderwerpen wordt geïnspecteerd.

Op basis van de risicoanalyse en de resultaten van eerdere projecten is in dit project geïnspecteerd op de onderwerpen algemene veiligheid (machineveiligheid, transportveiligheid en een veilige inrichting van de arbeidsplaats) en chemische veiligheid (brandbare en explosieve stoffen). Daarmee wordt aandacht besteed aan de vijf belangrijke risico's met een laag nalevingniveau.

Op basis van de risicoanalyse en gesprekken met de branche is gebleken dat fysieke belasting eveneens een groot risico in de branche is. Vooral de fysieke belasting van de chauffeur is volgens de branche een grote oorzaak van arbeidsgerelateerde klachten en verzuim. De branche heeft de afgelopen jaren veel hulpmiddelen ontwikkeld om de fysieke overbelasting te voorkomen/beperken. Met de inspecties wordt het gebruik van deze hulpmiddelen gestimuleerd.

3.2 Doelstellingen

De doelstelling van dit project was:

Toezicht op en handhaven van de wettelijke voorschriften voor algemene veiligheid, fysieke belasting, en chemische veiligheid door middel van inspecties en het (direct) opheffen van deze overtredingen door het afdwingen van concrete beheersmaatregelen.

De beoogde resultaten van dit project waren:

- Het inspecteren van circa 150 bedrijven en het handhaven van de wettelijke voorschriften in deze bedrijven voor fysieke belasting, chemische veiligheid en algemene veiligheid door middel van inspecties.
- Het (direct) opheffen van deze overtredingen door het afdwingen van concrete beheersmaatregelen;
- Een projectverslag waarin de resultaten van de 1^e fase bezoeken worden beschreven dat uiterlijk begin juni 2007 gereed is;
- Overleg met de werkgevers- en werknemersorganisaties binnen de geselecteerde bedrijfstakken voor, tijdens en na het project over de plannen en de (tussen)resultaten van het inspectieproject. Met als doel de branche aan te zetten tot activiteiten om de arbeidsomstandigheden in de branche te verbeteren.

4. Omvang en opzet inspectieproject

4.1 Werkerrein

In dit project zijn de bedrijven geïnspecteerd die dranken produceren (*BIK 159) en de groothandels in dranken (BIK 5134). De adressen zijn geselecteerd uit het bestand van de Kamer van Koophandel:

- Distilleerderijen en likeurstokerijen;
- Vervaardiging van wijn;
- Vervaardiging van cider en andere vruchtenwijn;
- Vervaardiging van andere niet-gedistilleerde dranken;

---

* Bedrijfsindeling Kamers van Koophandel

- Bierbrouwerijen;
- Mouterijen;
- Vervaardiging van mineraalwater en frisdrank;
- Groothandel dranken.

Op basis van de overeenkomsten in activiteiten zijn de geïnspecteerde bedrijven vervolgens ingedeeld in vier subsectoren, te weten:

- Distilleerderijen
- Bierbrouwerijen en mouterijen
- Vervaardiging van mineraalwater en frisdranken
- Groothandel dranken.

Een overzicht van de activiteiten in de subsectoren wordt gegeven in bijlage 1.

4.2 Looptijd en aantallen bezoeken

Het project is gestart op 1 oktober 2006. In februari 2007 zijn de laatste inspectiebezoeken in de eerste fase uitgevoerd. In totaal zijn 110 bedrijven bezocht. Daarvan behoorden 18 bedrijven tot de subsector distilleerderijen, 22 bedrijven tot de subsector bierbrouwerijen en mouterijen en 11 bedrijven tot de subsector vervaardiging van mineraalwater en fris. Bij 59 bedrijven vonden alleen groothandelsactiviteiten plaats.

4.3 Opzet van het project

Tijdens een inspectiebezoek heeft de inspecteur in de introductie toegelicht welke onderwerpen tijdens de inspectie centraal zouden staan, namelijk algemene veiligheid, fysieke belasting en chemische veiligheid. Voor andere onderwerpen gold dat alléén wanneer door de inspecteur situaties werden aangetroffen die een ernstig gevaar voor personen inhielden ook op die risico's/onderwerpen werd gehandhaafd.

Na de introductie is een rondgang door het bedrijf gemaakt. Indien tijdens deze ronde overtredingen werden geconstateerd, is naar de risico-inventarisatie en -evaluatie en het daarbij behorende plan van aanpak gevraagd. In het afsluitende gesprek zijn de inspectieresultaten en het vervolgtraject nader toegelicht. Wat dit laatste betreft zijn afspraken gemaakt over de termijnen waarbinnen de overtredingen moeten zijn opgeheven. Inspecteurs zullen in een vervolfbezoek controleren in hoeverre de overtredingen daadwerkelijk tijdig waren opgeheven.

4.4 Inspectieonderwerpen

Tijdens de inspecties zijn de onderwerpen algemene veiligheid, chemische veiligheid en fysieke belasting beoordeeld door de inspecteur. Hieronder worden de onderwerpen kort toegelicht:

4.4.1. Algemene veiligheid

Arbeidsmiddelen

De arbeidsmiddelen (machines, transportbanen, transportmiddelen en hijs- en hefwerktuigen) zijn in alle subsectoren geïnspecteerd op het bestaan van knel-, plet- en/of snijgevaar. Indien de wettelijke regels ten aanzien van veiligheid van arbeidsmiddelen werden overtreden, is nagegaan of het bedrijf de risico's in kaart heeft gebracht en of de veiligheid van arbeidsmiddelen (machines) op een juiste wijze wordt beheerst. Ook is er gevraagd naar de opleiding van chauffeurs.

Inrichting arbeidsplaats/interne logistiek

Naast de veiligheid van het arbeidsmiddel is ook de inrichting van de arbeidsplaats van belang. Een belangrijk aandachtspunt is de interne logistiek wanneer er gewerkt wordt met transportmiddelen. Denk daarbij aan een veilige inrichting van transportroutes, voetgangerszones en verbindingswegen en voorzieningen om aanrijdgevaar van personen en materieel te voorkomen. Daarnaast is gekeken naar de veiligheid rondom machines, de stabiliteit en stevigheid van stellingen en gestapelde goederen, voldoende vrije vluchtwegen en nooduitgangen en voorzieningen om valgevaar tegen te gaan. Ook is er gevraagd naar de opleiding van chauffeurs.

4.4.2. Chemische veiligheid

Explosiegevaar

In de drankenindustrie wordt (veel) gebruik gemaakt van organische stoffen (in bulk) die fijn stof kunnen produceren. Dit fijn stof kan een stofexplosie veroorzaken. Denk hierbij aan:

- Mouten en granen bij de bierbrouwers;
- Suikers, zoet- en smaakstoffen (poedervormig) bij de frisdrankenproducenten;

Gasexplosiegevaar treedt in de drankenindustrie daar op waar men werkt met alcohol (grote opslag van ethanol in geconcentreerde vorm) en etherische oliën (essences). Denk hierbij aan:

- Opslag van alcohol en de productie van alcoholhoudende dranken bij distilleerderijen
- De verdamping van alcohol uit vaten waar wijn of andere alcoholhoudende dranken in opgeslagen zijn

Binnen ondernemingen kunnen een grote hoeveelheid potentiële ontstekingsbronnen aanwezig zijn variërend van warmte, vuur (statische) elektriciteit etc. Zelfs een mobiele telefoon of een radio kunnen een risico voor explosie vormen.

Op de werkvloer is gekeken of het bedrijf voldoende maatregelen had getroffen ter beperking/voorkoming van explosies. Er is onder andere gelet op "good housekeeping" (is er (graan)stof te zien?), ex-proof ventilatoren in de afzuiging en explosieluiken. Indien het bedrijf onvoldoende maatregelen had getroffen is nagegaan of een explosie veiligheidsdocument was opgesteld en of er zonering was aangebracht.

Opslag gevaarlijke stoffen

In de drankenindustrie wordt gebruik gemaakt van gevaarlijke stoffen. Ethanol en etherische oliën zijn al genoemd. Daarnaast wordt er ook gebruik gemaakt van (grote) hoeveelheden ontsmettings- en reinigingsmiddelen (bijvoorbeeld peroxide). Deze gevaarlijke stoffen moeten veilig opgeslagen worden conform *PGS 15 (emballage) of PGS 29 (bulk). Indien handling met gevaarlijke stoffen op de werkvloer plaatsvindt wordt gelet op de opslag van gevaarlijke stoffen op de werkvloer en is de module gasexplosie van toepassing.

Besloten ruimten (verstikkingsgevaar) en werken aan leidingen met hete of gevaarlijke vloeistoffen of gassen

In de drankenindustrie wordt veelvuldig gebruik gemaakt van kooldioxide (CO₂) bij het bereiden van frisdranken. Bij het bierbrouwproces komen grote hoeveelheden CO₂ vrij. CO₂ heeft een verstikkende werking (concentratie > 10 % is dodelijk). Bij de bedrijven moeten maatregelen genomen worden om verstikking te voorkomen. In de praktijk betekent dit bijvoorbeeld dat er bij bierbrouwerijen CO₂ detectie en alarmering aanwezig moet zijn om te voorkomen dat ruimten betreden worden waar een te hoge CO₂ concentratie aanwezig is.

Het onderwerp besloten ruimten (verstikking) is als monitorpunt meegenomen bij bierbrouwerijen en de distilleerderijen en mogelijk ook bij de andere subsectoren voor zover relevant.

De werknemers die onderhoud verrichten aan de ketels en leidingen zijn bevraagd om na te gaan in hoeverre de werkwijze procedureel goed geregeld is. Inspecteren op dit onderwerp is lastig omdat er tijdens de inspecties veelal geen onderhoudswerkzaamheden plaatsvinden en de inspecteur geen overtreding kan constateren.

Drukapparatuur

In de drankenindustrie wordt veelvuldig gebruik gemaakt van drukapparatuur in de vorm van stoomketels, autoclaven, koelinstallaties, vulinstallaties onder druk, cryogene opslag, opslag van gassen (zoals CO₂). Drukapparatuur staat onder een hoog keuringsregime, vanwege het gevaar voor een drukexplosie. In augustus 2005 is de laatste fase van het Warenwetbesluit drukapparatuur in werking getreden. Vanaf die datum is de markt vrijgegeven voor de keuringsinstanties. Voor deze datum had Stoomwezen een monopolie, daarna zijn er meerdere keuringsinstanties gekomen die keuringen mogen verrichten. Vanaf deze datum is ook de gebruiker van het drukapparaat verantwoordelijk voor het (laten) uitvoeren van de keuringen. Dit brengt een risico met zich mee. Om

---

* Publicatierreeks Gevaarlijke Stoffen

dit te onderzoeken is in een aantal monitorvragen nagegaan welke drukapparatuur in de sector dranken wordt gebruikt en of de drukapparaten naar behoren zijn gekeurd.

4.4.3. Fysieke belasting

Tillen

In de grote bedrijven is het productieproces verregaand geautomatiseerd. In de kleinere bedrijven zal het proces deels gemechaniseerd zijn en deels handmatig. Ondanks de mechanisering kan bij diverse werkzaamheden fysieke overbelasting ontstaan, vooral voor en na het primaire proces. Denk hierbij aan het aanvoeren, openen en afvoer van verpakkingen, het toevoegen van ingrediënten, het stapelen van goederen op pallets. Naast het gewicht speelt hierbij ook de duur, frequentie en werkhouding een belangrijke rol.

Duwen/trekken

In de magazijnen worden de (pallets met) goederen opgeslagen. In de grote magazijnen zal dit veelal gemechaniseerd zijn. Bij de kleinere of middel grote bedrijven kan er ook eventueel handmatig geduwd of getrokken worden. Hierbij kan sprake zijn van fysieke overbelasting

Afleveren van goederen door de chauffeur

Bij het afleveren van goederen kan door handmatig tillen en dragen van producten gemakkelijk fysieke overbelasting ontstaan. Met betrekking tot het afleveren van goederen heeft de branche al veel ontwikkeld. Tijdens de inspectie is door middel van monitorvragen nagegaan of deze instrumenten gebruikt werden door het bedrijf. Belangrijk aandachtspunt hierbij is of de gevaarlijke situaties bij het afleveren van goederen door de chauffeur in kaart gebracht worden en hoe de werkgever omgaat met de melding van onveilige situaties. Er is in dit project niet op de afleverlocaties geïnspecteerd. Tevens is nagegaan of er voldoende hulpmiddelen aanwezig waren.

4.5 Monitor

Om de inspectieresultaten per subsector terug te kunnen koppelen zijn bij elk bedrijf monitorvragen gesteld. De vragen hadden betrekking op de hoofdactiviteiten, aantal werknemers, aansluiting van bedrijven bij brancheorganisaties en dergelijke. Ook is een vraag opgenomen wat de persoonlijke indruk van de inspecteur was ten aanzien van de achtergrond van een overtreding. In het kader van een samenwerkende overheid zijn voor de Voedsel en Warenautoriteit (VWA) een aantal vragen opgenomen over het rookbeleid van het bedrijf.

4.6 Publiciteit

Bij de voorbereiding van het inspectieproject heeft contact plaatsgevonden met het Productschap Dranken. Alle subcommissies zijn bij de start van het project uitgenodigd om kennis te nemen van de inhoud van het inspectieproject en om met de specialisten van gedachten te wisselen. De diverse subcommissies hebben hun leden met een schrijven geïnformeerd.

In de aanloop naar het project hebben er op het gebied van explosieveiligheid een aantal activiteiten plaats gevonden in voorlichtende zin. Zo heeft begin april 2006 het Centraal Brouwerij Kantoor (CBK) contact gezocht met de Arbeidsinspectie om te praten over de ATEX-regelgeving die per 1 juli 2006 onverkort van kracht is geworden. Uit het gesprek bleek dat de brouwerijen bezig waren met het implementeren van de maatregelen en dat er gerichte vragen waren ten aanzien van praktische uitvoering en de mate van controle. In september 2006 heeft een overleg plaatsgevonden waarbij aan de hand van een presentatie van de Arbeidsinspectie de vragen van het CBK zijn behandeld.

In de aanloop naar het project is door de Arbeidsinspectie ook contact gezocht met de Commissie Gedistilleerd van het Productschap Dranken. Daarbij bleek dat de bekendheid van de ATEX-regelgeving in deze branche zeer klein was. Op het moment dat de eerste contacten met de branche, plaatsvonden was de regelgeving al onverkort van kracht. Om ervoor te zorgen dat de branche voor de start van het project op de hoogte was, is ervoor gekozen om tijdens een presentatie de bedrijven te informeren. Tijdens de bijeenkomst, georganiseerd door de Commissie Gedistilleerd te Schiedam op 14 september 2006 (drie maanden na afloop van de overgangstermijn van drie jaar die voor de bedrijven was gereserveerd), werd naast de

presentatie door de Arbeidsinspectie ook een tweetal presentaties van *TNO gegeven. Een groot aantal van de distilleerders was vertegenwoordigd. Een overweldigende meerderheid gaf te kennen dat zij niet of slechts in geringe mate op de hoogte was van de ATEX-regelgeving. Ook de bedrijven die wel aan de slag waren gegaan waren nog niet gereed. Op 4 juni 2007 zijn de voorlopige resultaten gepresenteerd aan het Productschap en de brancheverenigingen.

Op 5 juli 2007 heeft een gesprek plaats gevonden tussen de Arbeidsinspectie en de Commissies gedistilleerd en bier over de voortgang bij de implementatie van de maatregelen die volgens de ATEX-regelgeving verplicht waren. Hieruit is gebleken dat de grote bierbrouwerijen al veel maatregelen hadden getroffen en dat er geen echte problemen meer waren geconstateerd, die niet opgelost zouden kunnen worden binnen de gestelde termijnen. Ook bij de distilleerderijen is men volgens de branche hard aan de slag gegaan. Men heeft zowel het explosieveiligheid document opgesteld als de daarin voorgestelde maatregelen getroffen. Afsproken is dat er geen reden is om de hercontroles uit te stellen, omdat er geen sprake was van maatregelen die niet getroffen konden worden vanwege (te) hoge investeringen.

Na het uitvoeren van de controlebezoeken zal bekeken worden of er een interview geplaatst kan worden in een brancheblad. De bedrijven die alles op orde hebben gebracht kunnen dan als voorbeeld dienen voor de overige bedrijven in de branche.

5. Projectresultaten

5.1 Generaliseerbaarheid van de resultaten

Een kenmerk van de productie van dranken is dat deze sector bestaat uit een aantal verschillende subsectoren. Naar aanleiding van de hoofdactiviteiten zijn de resultaten ingedeeld in drie subgroepen, namelijk 'gedistilleerd', 'bier en mout' en 'fris en water'.

In dit rapport worden de resultaten gepresenteerd van de eerste fase bezoeken. Dit houdt in dat de resultaten van de controlebezoeken niet meegenomen zijn in dit projectverslag.

De in dit rapport genoemde resultaten hebben in de eerste plaats betrekking op de geïnspecteerde bedrijven. Daarnaast geven de resultaten wat betreft de geïnspecteerde onderwerpen indicatief een goed beeld van de sector en de groothandel.

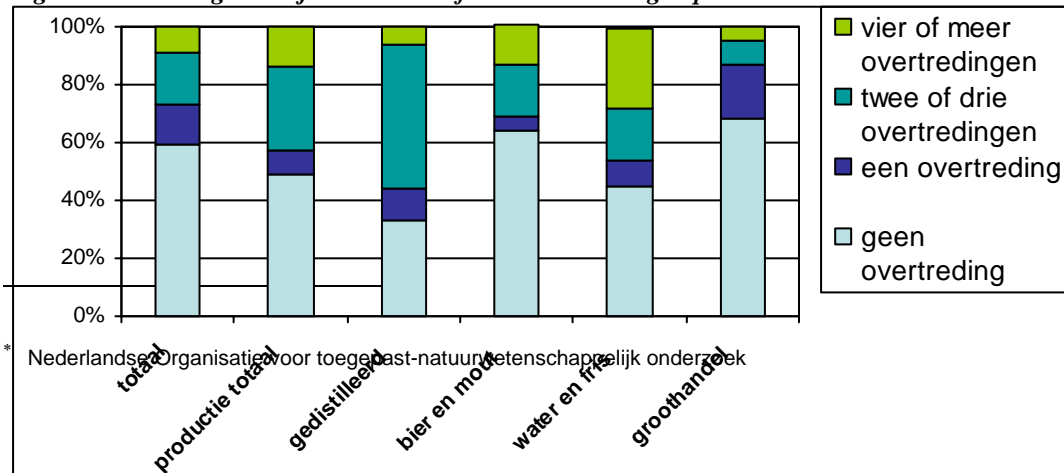
5.2 Totaaloverzicht

Binnen dit project zijn 110 bedrijven geïnspecteerd. Tijdens het eerste bezoek zijn bij 45 van de 110 bedrijven, 115 overtredingen geconstateerd. Dit betekent dat bij 41% van de geïnspecteerde bedrijven overtredingen zijn geconstateerd. Afgezet tegen het aantal geïnspecteerde bedrijven **met** overtreding is sprake van een gemiddelde van 2,6 overtredingen per bedrijf.

In de productie zijn bij 26 van de 51 bedrijven (51%), totaal 77 overtredingen geconstateerd. Afgezet tegen het aantal geïnspecteerde bedrijven **met** overtreding is sprake van 3 overtredingen per bedrijf binnen de productie.

In de groothandel zijn bij 19 van de 59 bedrijven (32%), totaal 38 overtredingen geconstateerd. Afgezet tegen het aantal geïnspecteerde bedrijven **met** overtreding is sprake van 2 overtredingen per bedrijf binnen de groothandel.

Figuur 1 Percentage bedrijven met een of meer overtredingen per subbranche in de drankensector

Uit figuur 1 blijkt dat slechts bij 14% van de groothandelbedrijven en 30% van de bierbrouwerijen 2 of meer overtredingen zijn geconstateerd. In het algemeen gaat het bij de bezochte groothandelbedrijven en bierbrouwerijen dus om incidentele overtredingen.

Bij 60% van de destilleerderijen en 45% van de bedrijven die water en fris produceren zijn 2 of meer overtredingen geconstateerd. Er is hier structureel meer aandacht nodig voor de arbeidsomstandigheden.

5.3 Handhavinginstrumenten

Van de 115 overtredingen resulteerden er 101 in een waarschuwing. Dit is 88% van de overtredingen. Regelmatig zijn, naast het geven van een waarschuwing om beveiligingen aan te brengen, ter plekke direct organisatorische maatregelen getroffen om het grootste risico voor de werknemers direct weg te nemen.

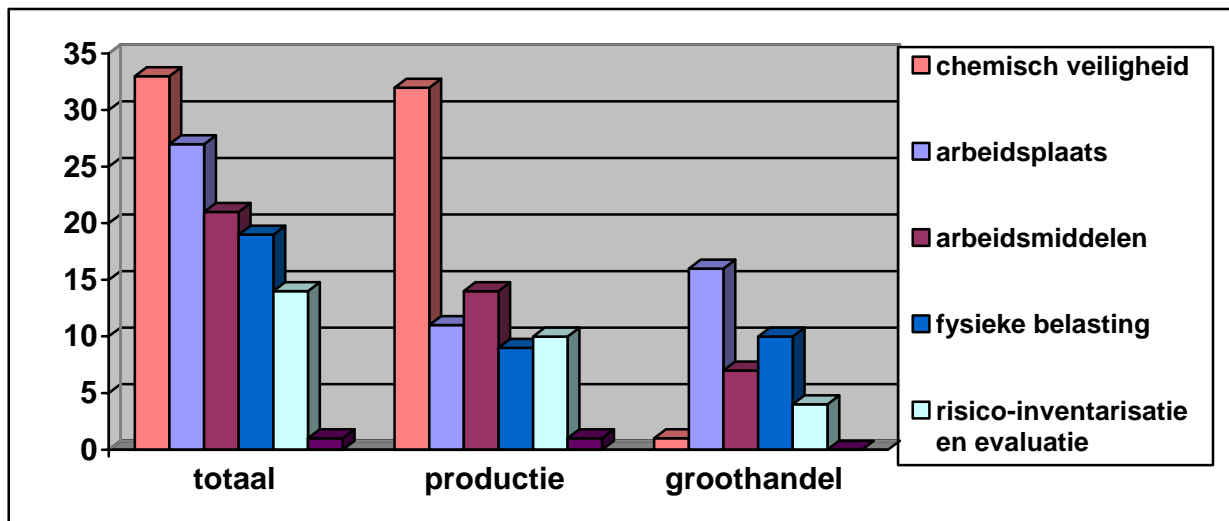
Slechts in 1 situatie zijn de werkzaamheden direct stilgelegd, omdat de beveiliging van een machine ontbrak én er direct gevaar voor de werknemer aanwezig was.

Bij 13 overtredingen is een eis gesteld of heeft de werkgever een kennisgeving ontvangen in verband met een te stellen eis. In de meeste eisen werden maatregelen aangegeven om situaties van zware fysieke belasting direct op te heffen. Het betrof hier situaties waarbij sprake was van een misstand, zoals het tillen van fusten bier van 65 kg en het tillen van lasten van 8 tot 25 kg in een ongunstige houding of boven een meter tachtig. Daarnaast zijn enkele eisen gesteld met betrekking tot het veilig werken met heftrucks (aanrijdbeveiligingen, interne logistiek en dieselmotoremissie).

5.4 Resultaten per onderwerp

In figuur 2 zijn de geconstateerde overtredingen naar aantal en onderwerp weergegeven. De meeste overtredingen in de productie had te maken met chemische veiligheid, daarnaast zijn nog regelmatig overtredingen geconstateerd bij de inrichting van de arbeidsplaats, de arbeidsmiddelen, fysieke belasting en bij Risico-inventarisatie en –evaluatie (RI&E). In de groothandel zijn de meeste overtredingen geconstateerd bij de inrichting van de arbeidsplaats en fysieke belasting.

Figuur 2 Aantal geconstateerde overtredingen per onderwerp

5.4.1 Algemene veiligheid

Arbeidsmiddelen

Er zijn 21 overtredingen geconstateerd die betrekking hadden op de veiligheid van machines of mobiele transportmiddelen. Daarvan hadden 10 overtredingen betrekking op het ontbreken van afschermingen of veiligheidsvoorzieningen met betrekking tot bijvoorbeeld snij-, knel-, en/of pletgevaar.

In 6 gevallen waren de noodzakelijke keuringen van arbeidsmiddelen niet uitgevoerd volgens de daarvoor gestelde termijnen.

Inrichting arbeidsplaatsen

Op het onderwerp inrichting arbeidsplaatsen zijn 27 overtredingen geconstateerd. De overtredingen hadden voornamelijk betrekking op het voorkomen van instorten, omvallen, kantelen en schuiven van lasten of arbeidsmiddelen en een veilige en ordelijke inrichting van de arbeidsplaats. Een ander belangrijk aandachtspunt is het voorkomen van aanrijdgevaar voor personen in het bedrijf, door middel van het scheiden van de verbindingswegen voor transportmiddelen en voetgangers. De overige overtredingen hadden betrekking op de vluchtwegen en het voorkomen van valgevaar.

5.4.2 Fysieke belasting

Er zijn 19 overtredingen geconstateerd. De meeste overtredingen hadden betrekking op het ontbreken van een nadere beoordeling van fysieke belasting in de RI&E.

In 9 gevallen was sprake van een misstand en zijn direct maatregelen voorgeschreven.

Tillen en duwen

Fysieke belasting is in alle productie en groothandel bedrijven aanwezig. We spreken van een risico als er sprake is van (mogelijke) fysieke overbelasting. In de productie en groothandel kan fysieke overbelasting ontstaan tillen, duwen en trekken van producten en grondstoffen en bij het afleveren van goederen op locatie. In 83 bedrijven werden tilwerkzaamheden uitgevoerd en in 34 bedrijven werd geduwd of getrokken. Door het gebruik van de juiste tilhulpmiddelen kan fysieke overbelasting worden voorkomen.

Afleveren van goederen door de chauffeur

In 52 bedrijven leverde de chauffeur de goederen op locatie af. Bij deze bedrijven is aan de hand van een aantal vragen aan de chauffeur of werkgever nagegaan of dit op een veilige manier gebeurt. Tevens is er gevraagd of de chauffeur over voldoende hulpmiddelen beschikte voor de goederen die hij af moest leveren. Bij 48 bedrijven waren er in voldoende mate geschikte hulpmiddelen aanwezig in de auto van de chauffeur.

De Vereniging van groothandel in dranken en horecabehoeften (GDH) heeft een instrument ontwikkeld waarmee de bedrijven de gevaarlijke en moeilijke situaties bij het afleveradres in kaart kunnen brengen. Het betreft bijvoorbeeld te zwaar tillen in verkeerde houding, of van een steile trap, elektra die niet voldoet of ontbreken van alarmering voor CO₂.

Bij 35 bedrijven worden deze gevaarlijke en moeilijke situaties bij afleveren aan klanten door de chauffeur in kaart gebracht bij het eerste klantencontact. Bij 13 van deze bedrijven worden de risicovolle situaties opgeheven en bij 18 bedrijven worden deze slechts gedeeltelijk opgeheven. In 3 bedrijven wordt geen actie ondernomen. Bij 1 bedrijf was het niet te achterhalen.

10 bedrijven leverden niet op locaties waar deze gevaarlijke of moeilijke situaties aanwezig waren. 32 bedrijven leverden soms wel aan deze locaties en 3 bedrijven leverden regelmatig of vaak aan deze locaties. 7 bedrijven wisten niet aan te geven hoe vaak zij aan dit soort locaties leverden.

Bij 31 bedrijven is de inspecteur nagegaan of de risico's voor de chauffeur ook in kaart gebracht waren in de RI&E en het plan van aanpak.

In 17 bedrijven waren de risico's voor de chauffeur beschreven in de RI&E en was een plan van aanpak opgesteld. Dit waren op een na allemaal bedrijven die ook de risico's bij de eerste levering in kaart hadden gebracht.

In 13 bedrijven was de RI&E en het plan van aanpak onvolledig met betrekking tot fysieke belasting en in 1 bedrijf ontbrak de RI&E op dit punt. Het betrof hier voornamelijk de bedrijven die de gevaarlijke en moeilijke situaties niet in kaart brachten.

De blootstelling aan een te hoge fysieke belasting is naar verwachting groter dan in bovenstaande resultaten staat beschreven omdat de chauffeurs van externe (vervoers)bedrijven, die wel worden blootgesteld aan dezelfde problematiek, niet zijn meegenomen in dit project.

5.4.3 Chemische veiligheid

Explosieveiligheid

Bij 32 bedrijven was naar oordeel van de inspecteur explosiegevaar aanwezig. Bij 19 bedrijven zijn overtredingen geconstateerd met betrekking tot explosiegevaar. Bij 3 bedrijven zijn specifieke maatregelen voorgeschreven, maar zij waren al aan de slag gegaan om explosiegevaar te beperken. Bij 9 bedrijven is een explosieveiligheidsdocument gevraagd en moet de werkgever op basis daarvan maatregelen gaan treffen.

Bij 7 bedrijven zijn, direct maatregelen voorgeschreven terwijl het explosieveiligheidsdocument ontbrak, omdat er veelal ontstekingsbronnen aanwezig waren in de directe nabijheid van alcohol dampen (distilleerderijen) of fijn graanstof (kleine brouwerijen).

Maatregelen bestaan onder andere uit het aanbrengen van een explosieveilige installatie, afzuiging en/of verlichting en het aarden van de tanks.

Om het ergste gevaar te voorkomen zijn tijdens de inspectie een aantal ontstekingsbronnen, zoals radio's, ventilatoren en verlichting, verwijderd in de directe omgeving van de ethanol. Ook zijn er direct organisatorische maatregelen getroffen waardoor niet meer noodzakelijk was het productieproces stil te leggen. In het totaal zijn 29 overtredingen geconstateerd, vooral bij de productiebedrijven, maar dit is nog een onderbelichting van de werkelijke situatie omdat bij het opstellen van een explosieveiligheid document pas blijkt welke maatregelen de werkgever alsnog moet aanbrengen.

Opslag gevaarlijke stoffen

22 bedrijven hadden een opslag voor gevaarlijke stoffen. Bij 4 bedrijven zijn overtredingen geconstateerd bij de opslag van gevaarlijke stoffen.

Drukapparatuur

In de bedrijven waar drukapparaten of koelinstallaties aanwezig waren werden deze volgens het geldende keuringsregime gekeurd.

Veilig werken in besloten ruimten

Bij het brouwen van bier komt tijdens het fermentatieproces koolmonoxide vrij en kan een tekort aan zuurstof ontstaan in de ketel of boven de open fermentatiebakken. Bij het betreden¹ van de ketel of de open fermentatieruimte is er sprake van werkzaamheden in besloten ruimten, waar gevaarlijke stoffen vrij kunnen komen. Bij het werken in besloten ruimten moet de werkgever door middel van het meten van zuurstof én van de gevaarlijke stof én het treffen van maatregelen garanderen dat er veilig gewerkt kan worden in deze besloten ruimten. (Arbo-informatieblad AI-5)

Bij alle 22 brouwerijen is gevraagd of er wel eens werkzaamheden uitgevoerd worden waar verstikkende of giftige gassen vrij kunnen komen. Slechts 8 brouwerijen gaven aan dat er koolmonoxide vrij kon komen. Alleen de grote brouwerijen namen maatregelen op basis van metingen. De kleine brouwerijen volstonden met alleen ventileren. Geconcludeerd kan worden dat de kleine en middelgrote brouwerijen onvoldoende maatregelen nemen om veilig te werken in besloten ruimten.

Ook bij distilleerderijen kan in de ketels een tekort aan zuurstof ontstaan, doordat alcohol zwaarder is dan zuurstof en dit in de ketel achter kan blijven. Van de 18 bezochte distilleerderijen gaven er slechts 2 aan dat er bij schoonmaak- of onderhoudswerkzaamheden genoemd risico aanwezig was. Eén ervan had ook een breed scala aan maatregelen geïmplementeerd. Slechts één frisdrankproducent was op de hoogte van het risico, dat kan ontstaan door het toevoegen van kooldioxide aan de frisdrank, én had maatregelen genomen.

De andere distilleerderijen, frisdrank en waterproducenten waren zich niet bewust van dit risico en namen onvoldoende maatregelen.

Risico inventarisatie en evaluatie

Wanneer er in een bedrijf overtredingen waren geconstateerd is de inspecteur nagegaan of deze overtredingen benoemd waren in de RI&E en het plan van aanpak. Ten aanzien van de RI&E en het plan van aanpak zijn er 14 overtredingen vastgesteld. De belangrijkste bron van overtreding was het niet hebben van een volledige en/of actuele RI&E en het ontbreken van een actueel plan van aanpak.

---

¹ Het betreden van een besloten ruimte moet breed geïnterpreteerd worden. Als werknemers hun hoofd in een ketel steken, bijvoorbeeld om de ketel schoon te maken is er al sprake van het betreden van een besloten ruimte.

Overige risico's

Naast de in het project opgenomen inspectiepunten gaven de inspecteurs aan dat er nog een beperkt aantal andere risico's met betrekking tot geluid en andere gevaarlijke stoffen zoals Dieselmotorenemissies (DME), schoonmaak- en ontsmettingsmiddelen en lasrook voorkwamen. Een enkele keer werd biologische agentia, klimaat, werkdruk en het betreden van besloten ruimten genoemd als risico.

5.5 Resultaten per subsector

Hieronder zijn de resultaten van subsectoren gepresenteerd. De weergegeven resultaten geven een indicatie van de belangrijkste aandachtspunten per sector.

Tabel 1 Aantal overtredingen per onderwerp in de diverse subsectoren van de dranken

Aantal overtredingen	Totaal dranken (n=110)	Groot-handel (n=59)	Totaal productie (n=51)	Gedistilleerd (n=18)	Bier en mout (n=22)	Water en fris (n=11)
Gevaarlijke stoffen/ATEX	33	1	32	18	10	4
Arbeidsplaats	27	16	11	2	4	5
Arbeidsmiddelen	21	7	14	4	1	9
Fysieke belasting	19	10	9	0	5	4
RI&E	14	4	10	3	4	3
Persoonlijke Bescherming	1	0	1	0	1	0
Totaal	115	38	77	27	25	25

Gedistilleerd

Het belangrijkste risico bij de distilleerderijen was de explosieveiligheid. 8 maal is gevraagd om een explosieveiligheid document en vijf van deze bedrijven moesten ook direct aanvullende maatregelen treffen, zoals het indelen in zones, explosieveilige installatie, afzuiging en verlichting en het treffen van organisatorische maatregelen om het explosiegevaar te verminderen. Eén bedrijf moest de zonering nog aanbrengen. In mindere mate zijn overtredingen geconstateerd met betrekking tot de veiligheid van arbeidsmiddelen, een veilige inrichting van de arbeidsplaats en de RI&E.

Bier en mout

Ook bij bier en mout was het belangrijkste risico explosieveiligheid. Bij deze bedrijven is vier maal gevraagd om een explosieveiligheid document en hadden de overige 6 overtredingen betrekking op maatregelen en zonering. Bij één kleine en één grote bierbrouwerij zijn zowel een explosieveiligheid document als direct maatregelen gevraagd. Ook fysieke belasting, een veilige inrichting van de arbeidsplaats en de RI&E hebben bij een aantal brouwerijen nog de nodige aandacht nodig.

Fris en water

Het belangrijkste risico in de fris en waterbedrijven was het werken met onveilige machines. Ook op het gebied van een veilige inrichting van de arbeidsplaats, fysieke belasting, explosieveiligheid en RI&E zijn relatief veel overtredingen geconstateerd. Het lijkt erop dat bij de bezochte fris en waterbedrijven structureel minder aandacht is voor veilig en gezond werken.

5.6 Monitorresultaten

Aansluiting brancheorganisatie

De verdeling van het aantal wel en niet aangesloten bedrijven bij een branchevereniging was in deze steekproef erg gevarieerd en de aantallen per subsector erg laag. Hierdoor kon geen betrouwbare uitspraak gedaan worden of de aangesloten bedrijven gemiddeld meer of minder overtredingen hadden dan de niet aangesloten bedrijven.

Achterliggend oorzaak overtredingen

Aan de inspecteurs is gevraagd aan te geven wat naar hun mening op dat moment de voornaamste achterliggende reden is dat het bedrijf in overtreding is.

Bij een derde van de bedrijven was er, naar de mening van de inspecteur, sprake van een incidentele overtreding of een vorm van bedrijfsblindheid. De bedrijven hebben een goed zorgsysteem, maar de overtredingen zijn er tussendoor geglipt. De aanwezigheid van de Arbeidsinspectie in deze bedrijven heeft toch een aantal ernstige risico's verminderd.

In een kwart van de bedrijven ontbrak vaak de kennis met betrekking tot de risico's. De Arbeidsinspectie heeft hier ook een voorlichtende functie gehad voor de bedrijven.

De overige bedrijven hadden een te lage prioriteit toegekend aan de risico's of waren (nog) niet in staat de risico's op te heffen.

6. Conclusies en aanbevelingen inspectieproject

6.1 Algemene conclusies en aanbevelingen

Het gemiddelde aantal overtredingen bij de groothandelbedrijven is lager dan bij de productiebedrijven. Dit komt omdat er bij groothandelbedrijven minder risico's aanwezig zijn dan bij productiebedrijven. Het aantal bedrijven met overtreding is vergelijkbaar met het gemiddelde landelijke beeld. Dit geldt zowel voor de productiebedrijven als voor de groothandelbedrijven.

De grootste risico's bij de groothandel dranken zijn een veilige inrichting van de arbeidsplaats en fysieke belasting. De branche zal hier de komende tijd toch nog de nodige aandacht aan moeten besteden.

De meest voorkomende overtreding bij productie is explosieveiligheid, daarna veiligheid arbeidsmiddelen, inrichting arbeidsplaats en fysieke belasting.

6.1.1 Algemene veiligheid

Wat gaat goed

- Voorgeschreven keuringen voor drukapparatuur worden regelmatig uitgevoerd
- Weinig *CE-gemarkeerde machines aangetroffen welke onvoldoende beveiligd waren
- Heftruckchauffeurs hebben vrijwel allemaal een opleiding gehad

Wat kan beter

- Bij de productiebedrijven zijn nog regelmatig machines aangetroffen die onvoldoende beveiligd waren. Ook waren de werkgevers onvoldoende op de hoogte van de voorschriften van de Warenwet met betrekking tot de CE-markering. Hierdoor kunnen er gevaarlijke situaties ontstaan als machines onderdeel gaan uitmaken van een productielijn.
- De inrichting van de arbeidsplaats kan veiliger. Het gaat hier vooral om een deugdelijke inrichting van de stellingen en transportroutes zodat aanrijdgevaar en omvallen van goederen en transportmiddelen wordt voorkomen. De brochure "Heftrucks" van de Arbeidsinspectie kan een goed hulpmiddel zijn om de risico's in kaart te brengen en aan te pakken

6.1.2 Fysieke belasting

Wat gaat goed

- De richtlijnen die door de GDH opgesteld zijn voor de chauffeur in de groothandel kunnen ook gebruikt worden voor de productiebedrijven die leveren aan de klant.
- Een derde van de bedrijven heeft inmiddels structureel aandacht voor fysieke belasting en voorkomt hiermee zoveel mogelijk de fysieke overbelasting en maakt hierbij gebruik van de richtlijnen van de GDH
- Nog eens een derde van de bedrijven is er mee bezig.

Wat kan beter

- Een derde van de bedrijven heeft nog geen structurele aandacht voor de fysieke belasting van de chauffeur.
- De richtlijnen die opgesteld zijn voor de chauffeur moeten beter nageleefd worden.

---

* Conformité Européenne voldoen aan de Europese eisen

- In de RI&E is regelmatig onvoldoende aandacht besteed aan de fysieke belasting van de chauffeur.
- Ook op brancheniveau moeten er heldere (betere) afspraken gemaakt worden over het opheffen van risicovolle (de gevaarlijke) situaties bij het afleveren van goederen. Ook de borging van de naleving van de gemaakte afspraken is een belangrijk aandachtspunt.
- Weliswaar zijn er nu bedrijven die de problemen van de fysieke belasting van de chauffeur voorkomen doordat zij leveren tot aan de deur, maar daarmee zijn de problemen op die locatie nog niet opgelost en staan de werknemers van de horecalocatie of de chauffeurs van een ander bedrijf (andere groothandel, maar ook extern transportbedrijf) bloot aan een te hoge fysieke belasting. De fysieke belasting van de chauffeurs van externe bedrijven en van medewerkers van horecagelegenheden, die wel worden blootgesteld aan dezelfde problematiek, zijn niet meegenomen in dit project.

6.1.3 Chemische veiligheid

In ruim 60% van de productiebedrijven is explosiegevaar aanwezig en in 20% van de bedrijven was een opslag voor gevaarlijke stoffen noodzakelijk.

Wat gaat goed

- De helft van de bedrijven, waar explosiegevaar aanwezig was, heeft de ATEX-wetgeving al geïmplementeerd. Het betreft vooral de grotere bedrijven.
- De brancheorganisaties geven aan dat de bezochte bedrijven hard aan de slag zijn gegaan om de zonering met bijbehorende maatregelen, op basis van een explosieveiligheid document aan te brengen
- Bij 80% van de bedrijven waar een opslag voor gevaarlijke stoffen aanwezig was, voldeed deze ook aan de veiligheidsvoorschriften.

Wat kan beter

- De helft van deze bedrijven heeft de ATEX-wetgeving nog niet geïmplementeerd en moet meestal nog de noodzakelijke maatregelen treffen. In veel gevallen moest er ook nog een explosieveiligheid document opgesteld worden. Vooral bij de distilleerderijen, frisdrankproducenten en kleine brouwerijen waren de bedrijven slecht op de hoogte van de maatregelen die zij moesten treffen om explosiegevaar te voorkomen.
- Tijdens de inspecties zijn in de directe omgeving van alcohol dampen of fijn stof regelmatig ter plekke ontstekingsbronnen verwijderd.
- Het is nog onduidelijk of de niet bezochte bedrijven de maatregelen die noodzakelijk zijn voor het voorkomen van explosiegevaar nu ook aan gaan brengen. De branche kan behulpzaam zijn bij de voorlichting en aanpak van dit risico.
- Bij het onderhoud van machines zijn geen eenduidige procedures mbt veiligheid. De maatregelen worden door het bedrijf zelf bepaald.
- De meeste productiebedrijven zijn onvoldoende op de hoogte van het risico dat aanwezig is bij het betreden van besloten ruimten. Dit kan voorkomen bij het schoonmaken van distilleerketels, brouwketels, fermentatiebakken en bij het toevoegen van koolzuur aan de frisdranken en water. De branche kan voorlichting geven over procedures, maatregelen en werkinstructie bij deze werkzaamheden. Arbeidsinformatieblad AI-5 "veilig werken in besloten ruimten" van de Arbeidsinspectie geeft een goede voorlichting over de te treffen maatregelen.
- Bij het reinigen en ontsmetten van de machines, ketels en productieruimten wordt gebruik gemaakt van schoonmaakmiddelen en ontsmettingsmiddelen, die schadelijk kunnen zijn voor de gezondheid van de werknemers, die deze werkzaamheden verrichten. De blootstelling van deze werknemers aan deze stoffen is onvoldoende in kaart gebracht.

Overige risico's

- In een aantal bedrijven is sprake van hoge geluidsniveaus. Bedrijven moeten hiervoor een aanvalsplan opstellen.
- Persoonlijke beschermingsmiddelen waren vrijwel overal aanwezig en werden ook gebruikt.

6.2 Beleidsaanbevelingen

6.2.1 Algemene veiligheid

De bekendheid met de CE-markering in de branche was beperkt. Ook was bijvoorbeeld niet bekend dat degene die de machines aan elkaar koppelt tot een productielijn verantwoordelijk is voor het aanbrengen van een CE-markering voor het samenstel van machines.

6.2.2 Fysieke belasting

Een deel van de problematiek van fysieke belasting wordt veroorzaakt door aflevering van goederen bij de klant. Als er gevaarlijke risicovolle situaties zijn bij het afleveren van de goederen, is de klant verantwoordelijk voor het opheffen van deze risicovolle gevaarlijke situaties. Sommige bedrijven hebben de afspraak gemaakt om niet meer te leveren aan klanten, die de gevaarlijke locaties laten bestaan, of te leveren tot aan de deur, zodat de klant zelf de goederen naar binnen brengt. In de praktijk blijkt naleving van deze afspraak niet altijd werkbaar te zijn voor de chauffeur. Ook zijn er nog bedrijven waarvan de chauffeur de goederen zelf naar binnen brengt bij deze klanten.

Het overleg met Horeca Nederland over deze problematiek heeft tot nu toe geen resultaat opgeleverd. Aangezien er naar de mening van de Arbeidsinspectie hoe dan ook een probleem voor werknemers blijft bestaan, is voorgesteld dat de Arbeidsinspectie bereid is om bij een volgend gesprek van het Productschap Dranken met Horeca Nederland aanwezig te zijn om de problematiek opnieuw aan te kaarten en te zoeken naar mogelijke gezamenlijke interventies.

Aangezien de Voedsel en Waren Autoriteit een deel van de taken van de Arbeidsinspectie heeft overgenomen voor de horeca, zal ook daar de problematiek aangekaart moeten worden bij het opstellen van de jaarplannen en meerjarenstrategie om te komen tot een sluitende aanpak.

6.2.3 Explosieveiligheid

Afgelopen jaar heeft het Centraal Brouwerij Kantoor samen met de Arbeidsinspectie voorlichting gegeven aan de bierbrouwerijen over explosieveiligheid. De (grote) bierbrouwerijen zijn aan de slag gegaan met de implementatie van de ATEX-regelgeving. Bij de start van het project is overleg geweest met de Commissie gedistilleerd van het productschap dranken. Uit overleg is gebleken dat de distilleerderijen nog nauwelijks aan de slag waren met het implementeren van de ATEX-regelgeving. Het Productschap heeft daarna middels een brief en een bijeenkomst de leden voorgelicht over de te treffen maatregelen. De omvang van de problematiek was echter bij aanvang van het project niet bekend.

Na de presentatie van de resultaten is een vervolgspraak gemaakt met de sector om de omvang van de problematiek met elkaar te bespreken en de wijze waarop de risico's het komende jaar aangepakt zullen worden. Hier is gebleken dat de geïnspecteerde bedrijven in elk geval aan de slag zijn gegaan met opstellen van een explosieveiligheid document en het uitvoeren van de daaruit voortkomende maatregelen. De bedrijven zouden inmiddels de zaken goed voor elkaar moeten kunnen hebben. De Arbeidsinspectie gaat dit controleren.

Bij de voorbereiding is ook gebleken dat de kwaliteit van de explosieveiligheidsdocumenten niet altijd van een goed niveau was, waardoor een verkeerde zone indeling werd uitgevoerd. Bij de controle zal ook bekeken worden hoe het nu gesteld is met de kwaliteit van de explosie veiligheidsdocumenten.

Bijlage 1 Aantal bezochte leden per brancheorganisatie

Branche organisatie		Aantal geïnspecteerde bedrijven (vestigingen) dat is aangesloten bij brancheorganisatie*
Vereniging van Nederlandse Groothandel in Dranken en Horecabenoedigheden (GDH)	GDH	38
Vereniging Nederlandse Frisdranken Industrie (NFI)	NFI	15
Associatie Watercoolers Nederland (AWCN)	AWCN	3
Centraal Brouwerij Kantoor (CBK)	CBK	15
Vereniging van Nederlandse Importeurs en Producenten van gedistilleerde dranken (VIP)	VIP	12
Koninklijke Vereniging van Nederlandse Wijnhandelaren (KVNW)	KVNW	12
Klein Brouwerij Collectief	KBC	6
Koninklijke Horeca Nederland	KHN	6
Nederlandse Vereniging voor Siroopfabrikanten	NVS	1

*bedrijven zijn soms bij meerdere brancheorganisaties aangesloten

BIJLAGE 2 Lijst met Afkortingen

ATEX-(Wetgeving)	Is afgeleid van het Franse “ <u>A</u> Tmosphère <u>E</u> Xplosible”, ofwel: explosieve atmosfeer
BIK-(code)	Bedrijfsindeling Kamers van Koophandel
CE-(Markering)	Conformité Européenne (voldoen aan de Europese eisen)
CO ₂	Kooldioxide
DME	Dieselmotorenemissies
EVD	Explosieveiligheidsdocument
PGS	Publicatiereeks Gevaarlijke stoffen
RI&E	Risico-inventarisatie en -evaluatie
TNO	Ned. Organisatie voor toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek
VWA	Voedsel en Warenautoriteit

Arbeidsinspectie

	<p>Postbus 11563 2502 AN Den Haag</p> <p>www.arbeidsinspectie.nl</p> <p>Vormgeving en productie: Facilitair Bedrijf Grafimedia & Post</p> <p>De Arbeidsinspectie maakt deel uit van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid</p>
--	--